

İQTİSADİ ARTIMDA İNSTITUTLARIN VƏ DEMOKRATİYANIN ROLU

DEMOCRATIC GOVERNANCE AND INSTITUTIONS FOR GROWTH

Dr. Kim Eric Bettcher

Knowledge Management Officer

Center for International Private Enterprise (CIPE)

http://developmentinstitute.org/member/bettcher_theory/Desktop%20Flash/index.html

İNSTITUTLARIN TƏKAMÜLÜ

- Duqlas Norta əsasən məhsuldarlıq və dayanıqlı iqtisadi artım üçün institutların (mülkiyyət hüquqları, kontraktların yerinə yetirilməsi və s.) rolu böyükdür;
- Demokratiya elə bir siyasi mühitdir ki, burada institutların uğurlu inkişafı və dayanıqlılığı mümkündür;

DEMOKRATIYA AVTORİTAR İDARƏETMƏYƏ QARŞI

- Mif: Avtoritar hökumət artım məqsədilə daha asan tərzdə siyasət formalaşdırır və yürüdə bilər
 - Bəs idarəedənlər bacarıqsız və mədəniyyətsiz olarsa nə edəcəksiniz?
 - Əlaqələrə və patronaja əsaslanan idarəetmə;
 - Avtoritar rejimlər bazar iqtisadiyyatını yaratmır, əksinə bazar iqtisadiyyatını pozurlar;
 - Məhsuldarlıq və yeniliklərə (innovation) repressiv mühitdə yer yoxdur;

DEMOKRATIYA VƏ İNKİŞAF ARASINDA SEÇİMƏ EHTİYAC YOXDUR

- Mif: Demokratiya inkişaf edən ölkələr üçün deyil
 - Lakin təcrübə göstərir ki, avtoritar rejimlər heç də daha yaxşı göstəricilərə malik deyillər;
 - Bazarların inkişafı və artım üçün demokratiya əlverişli mühit yarada bilər;
- Ölkələr demokratiya və iqtisadi inkişaf arasında seçim etməməlidir

DEMOKRATIYA VƏ BAZAR İQTİSADİYYATININ ÜMUMİ ELEMENTLƏRİ

- Siyasi və İqtisadi azadlıq;
- Müsabiqə, seçim və təşviq;
- Sabit oyun qaydaları;
- Eyni dəyərlər:
 - Şəffaflıq;
 - Məsuliyyət;
 - İştirak üçün bərabər şanslar

DEMOKRATIYA İQTİSADI ARTIM ÜÇÜN VACİB OLAN SABİTLİYİ TƏMİN EDİR

- Sabitlik
 - Dani Rodrik: Demokratik ölkələrin iqtisadi göstəricilərinə daha aşağı səviyyəli dəyişkənlik xasdır;
 - Liderliyin davamlılığı institutlaşmadan keçir;
 - Qanunun aliliyi mülkiyyət hüquqlarını təmin edir və hər kəsə aiddir;
 - Legitimlik – maraqlı tərəflər sistemdən təcrid edilmir;
 - Sosial təziq risklərinin azalması

UĞURLU SİYASƏTLƏR ÜÇÜN DEMOKRATIYA MÜVAFİQ ŞƏRAİTİ TƏMİN EDİR

- Rəhbərlik üzərində nəzarət
 - Qanun pozuntularının məhdudlaşdırılması;
 - Vergi ödəyiciləri qarşısında hesabatlılıq;
 - Seçicilər qarşısında cavabdehlik
- Hətta müdrik texnokrat optimal iqtisadi siyasət icad edə bilməz
 - Yaxşı siyasət aşağı səviyyələrdən məlumatlar tələb edir

DEMOKRATIYA SİYASƏTİN FORMALAŞMASI PROSESİNƏ MÜDAXİLƏ ETMƏK VƏ RƏY BİLDİRMƏK İMKANI YARADIR

- Siyasətin formalaşmasında özəl sektorun töhvəsi
 - Mikro səviyyəli məlumat mənbələri;
 - Debatlar və alternativ həllər;
 - Rəylər
- Dövlət və özəl sektor arasında şəffaf münasibətlər
- Adaptasiya bacarığı – demokratiya həm sərt, həm də yumşaq siyasətlərdən uzaqlaşmaq imkanı yaradır

REAL DEMOKRATIYA YAXŞI İDARƏETMƏNİ GÜCLƏNDİRİR

- Effektiv idarəetmə
 - Dövlət administratiyası;
 - Qanunlar və qaydalar
- Cavabdeh, hesabatlı hökumət
 - Şəffaflıq, informasiya azadlığı;
 - Qanunun aliliyi
- Siyasətin formalaşmasında vətəndaş iştirakçılığı

TƏMSİLÇİLİYİN KEYFİYYƏTİ

- Uğurlu siyasətin formalaşması iştirakçılıqdan və effektiv təmsilçilikdən asılıdır
 - Rentaya əsaslanmaq artımın altını qazmaq deməkdir
- Ölkələr iqtisadiyyata ümumiyyətlə xeyr gətirən töhvələri şaxələndirilməlidir
 - Problem elə bir siyasi mühitin tapılmasındadır ki, müxtəlif qruplar iştirak edə bilsin;
 - Siyasətin formalaşması elə bir proses olmalıdır ki, uduzan olmasın (Policymaking should not be a zero-sum game)

ASSOSİASİYALARIN (İCTİMAİ BİRLİKLƏRİN) ROLU

- Birləşmək azadlığı
 - Təmsil edən (Representative);
 - Daxil edən (Inclusive);
- Koalisiyaların qurulması;
- Özəl sektor və dövlət arasında dialoq;
- Şəffaf proses;
- Keyfiyyətli məlumat və həllər
 - İqtisadi məlumatın yaxşı mənbəyi özəl sektordur;